

Lukács György székfoglalóját, aki az újjáalakult Társaság elnöke lett. Részletesen ír a lapnak a kulturális forradalomban betöltött szerepéről, a kultúrpolitika irányítóiról, a Társaság káderképző tevékenységéről. A marxista-leninista átértékelés közösségi munkájáról szólva Komlós Aladár és Barta János hátráltató taktikájáról, majd az akadozó működésről és az 1952-es tisztújításról olvashatunk. Sztálin halála után a Társaság vezetősége kicserélődött, Barta János munkáját Baróti Dezső, Juhász Géza és Király István alelnökök segítették. „Az új elnökség pedig az »Új szakasz« politikájának szellemében kezdett szervezkedni” – írja a szerző.

Scheibner Tamás azt írja művének bevezetőjében, hogy könyvét nem korszak-monográfiának

szánja, bár a magyar társadalomnak egy olyan, közeli korszakának eseményeit tárja az olvasók elé, amelynek eddig csak néhány részterületéről olvashattunk hiteles, korhű tanulmányokat. Kötevényben a szerző az 1945–1953 közötti időszak hazai történelmének, valamint az irodalomtudományok azt a részét tárja fel, amely a félmúlt történelmi, társadalmi, politikai kérdéseivel foglalkozó olvasóinak, kutatóinak érdeklődését is felkeltheti. Könyve segít eligazodni a korszak jelentősebb irodalmi eseményei között, megérteni az irodalmi kritika beszédrendjének átalakulását, a szocialista realista kritika és intézményeinek bemutatásával pedig a korszak eddig nem értett vagy félreértett történéseit.

PÉCSI GYÖRGYI (1958) Budapest

PÉCSI GYÖRGYI

Orbán János Dénes: A Swedenborg kávéház

Atheneum, 2015

„OJD az erdélyi Villon, csak még nem akasztották föl!”, „OJD az erdélyi Borges, csak meg ne vakuljon!” – Egyed Emese, illetve Szócs Géza ajánlja így a kötet borítóján az erdélyi irodalom fenegyerekét, extravagáns költőjét, életművészt stb., egyszerűen: OJD-t.

Legutóbb megjelent regénye is (első változatát évtizeddel korábban írta, most át-, újrírta) kellőképpen borzas, dinamikus, izgalmas, könnyed, szórakoztató, szertelen, szeleburdi. Meg persze kicsit szomorú is, ahogy egy halállal kacérkodó szerelmes regényhez illik.

Mert *A Swedenborg kávéház* ezoterikusságot sejtető címe ellenére korántsem a bogaras szellemkutató, angyalokról és démonokról holtlyosakat gondoló 17–18. századi teológus víziójának az okkult-népszerű (lásd *Da Vinci-kód*) magyarázata, hanem egy mesés szerelem története, bár mindenképp van benne egy kevés: angyalok, démonok, ördögök, kis bölcselkedés az álmok és a halál meg a halálon túli élet mibenlétéről.

A főhős, Jauss gazdag, jó svádájú fiatalember, nem tudni, honnan a temérdek pénze (hogyan kivel is cimborál *odaátról*, homályban marad), de bármire futja, luxusautóra, lakásra; nem yuppie, egyszerűen csak nincsenek napi megélhetési gondjai, él, mint Marci Hevesen. Az idő: napjaink, a helyszín egyete-

mi város, középpontban a fiatalok szórakozóhelyével, a Swedenborg kávéházzal (a jól értesültek, OJD biográfiáját ismerve, persze Kolozsvárra és a Bulgakov kávéházra gyanakodnak, legyen). A főhős keresi a NŐ-t. Nem kell sokat keresni, épp találkozik Ágnessel, a női nem tökéletes megtestesülésével – férjes, erkölcsös, egyetemista, szőke. Jauss három ördögöcske (plusz pufók kis Ámorok) cimborájával persze kész a csábításra, de Ágnes nem és nem, ő hűséges férjéhez, viszont halálosan beleszeret Jaussba. A szerelem annál erősebb, minél nagyobb a korlát, Ágnes a puritán erkölccsel korlátozza a „bűnös” kapcsolatot, ami csak legvégül(?), a halálban, az álmokban oldódik el. Vagy valahol – mert Swedenborg szerint nincs különbség élet és halál között, jószerevével észre sem vesszük, hogy meghalunk, olyan, mintha álmodnánk, a túlvilág pont olyan, mint az itteni, csak az érzékek és az álmok intenzitása erősebb.

Ágnes tehát a Nagy Ő, de reménytelen, szegény Jauss tehát más nőknél keres vigaszt: a szűzkurvát játszó Ginánál, majd a nárcisztikus kamasz Grétánál, akit kis híján feleségül vesz. De szerencsésére mindkét alkalmi vigasz öngyilkos lesz, szép halált halnak. Szerencsésére, mert a kikoszorózott Jauss lelke mélyén csak Ágnest szereti, őerte epe-

dezik. Sokáig hiába vágyakozik, így hát erotikus-pornografikus kalandokba sodródik, máskor meg léha cimborákkal mulatja az időt: a három együgyűvel (Kurrog, Berreg és Duzzad – lásd Vörösmarty), az „üzekedés nagymesterével”, Andréval meg az extravagáns anarchista egyetemi professzorral, Doktor Hugóval – de a regény végére ők is meghalnak vagy fölszívódnak valamerre. Szóval, mindenki el van takarítva az útból, még Ágnes mintaférje is, akire egy balfék bérgyilkost küld Jauss, hogy nyomorékká tegye, és egy darabig őt ápolva mártíromkodhasson Ágnes. De azért nem kell nagyon sírdogálni, az *Álmoskönyv* fejezetben mindenki ha nem is föltámad, de egészen bizarr szürreális módon „tovább” vagy ismét „él” – a hön óhajtott szerelem is beteljesedik a Nagy Ő-vel.

Sok minden együtt van ebben a fordulatokban ugyancsak bővelkedő regényben, az érzelgős-romantikus, epekedő lovagregény-szerelemtől a sötét, alantas ösztönökig (léhaság, cinizmus, moráhtagadás, nota bene gyilkosságra való fölbujtás), az éteri tisztaságú hódolattól a „megbaszom ezt a nőt” macsós pornóig. A regény világa egyszerre rózsaszín és egyszerre fekete – vagyis kék. Kék, mert a rózsaszín (égi, angyali) meg a fekete (pokoli, ördögi) történetesen a kék színben metszi egymást Jaussban. A jelenség akár a swedenborgi okkult metafizikából is levezethető.

A könyvben semmi sem hétköznapi, bár elemeiben reális, minden el van kicsit tolva a fantázia, a mese felé, mint az *Ezeregy éjszakában*. Tehát: semmiképpen ne vegyük *komolyan* a regény történéseit, ne keressünk izzadmányos filozófiai bölcselkedést, OJD egyszerűen hülyéskedik a történettel, a szereplőkkel, Swedenborggal. Másrészt: vegyük komolyan, mert OJD álmodik. A főhős, Jauss élete a nem túl rózsás valóság és a némi swedenborgi vízióval nyakon öntött fantázia, szürreális álmok és álmodozások közt telik, és a banális realitá-

sok elfogadása helyett egyre inkább a fantázia teremtetten világot éli meg valóságosként. Benne él a valóságban, de folyton-folyvást elvágyakozik onnan, elképzeli egy intenzív érzékekkel telt megemelt létezmódot, ahol bármi megtörténhet, és meg is történik (terem nő, pénz, halál, cimborák, kábítószer meg elég akarat a kijózanodásra). OJD nem üti le a pragmatikus/racionális ember adu ászát, nem lepeli le, nem rántja vissza a banális valóságba főhősét, éppen csak meglebegteti *ezt* a lehetőséget, értelmezhetőséget is – és ez így rendjén is van.

Könnyed, játékos, derűs, vonzóan olvasmányos könyv *A Swedenborg kávéház*. Nem *igazi* regény, inkább *Dekameron*-szerű laza elbeszélésfüzér visszatérő szereplőkkel, lineáris cselekményvezetéssel. A rövid, címeikkel ellátott fejezetek közé egy-egy alkalmi vereszetet illesztett a szerző, talán hogy az olvasó lírai hiúságát is meglegyezgesse, megnyugtassa: lám, komoly költői könyvet olvas. Nincsenek aprólékosan kidolgozott figurák, minden szereplő stilizált karakter, ahogy a pikareszkekben. A laza szerkezetet Orbán János Dénes impulzív, dinamikus nyelve tartja össze: könnyed és érzéki, néhol elegánsan poétikus, máskor – kicsit többször – nem tagadván meg a transzközép nyelvi fordulatát, motiválatlanul közönséges, trágár (a cimborát így köszönti a főhős: „Baszd meg!”, a viszontköszönés: „Baszd meg! [...] Hogy a trójai faló húzná beléd a szálkás faszát, hogy kapnál trippert az öreganyádtól! Hogy szarnál vért a szemeden, rohadt állatja!) – kár, mert a magyarországi közbeszéd is meglehetősen igénytelen, így a vulgáris kiszólások nem mehökkentik, hanem megerősítik a nyelvi igénytelenséget. Kár a szépségfoltért, mert a magyar irodalomban és irodalmi hagyományban meglehetősen ritka az örömteli játszi könnyedség, aminek rokonszenves folytatása Orbán János Dénes eddig életműve és a most megjelent könyve is.

Helyreigazítás:

Előző lapszámunkban Varga Patricia Minerva reprodukcióját Peti Péter készítette. Gondatlanságunkért elnézést kérünk a fotóművésztől.